

Predarea diferențiată cu ajutorul teoriei inteligențelor multiple

- suport de curs -

*Prof. univ. dr. Crenguța Lăcrămioara Bizu
Departamentul de Formare a Profesorilor
Facultatea de Psihologie și Științele Educației
Universitatea din București*

Teoria inteligențelor multiple a fost propusă de Howard Gardner profesor de teoria cunoașterii, educație și psihologie la Universitatea Harvard și de neurologie la Facultatea de Medicină din Massachusetts, S.U.A. El critică modelul unilateral în care este privită, recunoscută și valorizată inteligența umană și, pe baza studiilor neurologice și antropologice, propune un model alternativ, numit teoria inteligențelor multiple. Aceasta pleacă de la premisa că toți oamenii dispun de cel puțin nouă inteligențe diferite (incluzând nu numai pe cea **verbal/lingvistică** ori **logico-matematică**, dar și pe cea **spațială, muzicală, corporală, interpersonală, intrapersonală, naturalistă, existențială**). Gardner le-a definit pe primele șapte în 1983 în lucrarea „*Frames of Mind*” și pe ultimile două în „*Intelligence Reframed*” (1999). Vorbind despre inteligența artistică, el precizează faptul că fiecare inteligență poate fi folosită într-un mod estetic sau mai puțin estetic. De exemplu, pot folosi inteligența lingvistică, exprimându-mă metaforic, în versuri, deci, în mod artistic sau pot asculta o melodie liniștitoare în timp ce aștept pe scaun la dentist, folosind inteligența muzicală într-un mod neartistic. Și inteligența tehnologică sau instrumentală poate fi luată în considerație ca o componentă a inteligențelor spațială, corporală și logică; la fel și cea care privește abilitățile (inteligența) de a lucra cu calculatorul (de a crea programe, de a inventa noi limbaje, de a tasta foarte repede, de a naviga pe net etc.) care se poate înscrie, alături de altele, în rândul unor noi tipuri de inteligențe ce pot să apară pe măsură ce evoluăm.

În 1983, Gardner definea inteligența ca fiind „abilitatea omului de a-și rezolva problemele în viață sau de a crea produse care sunt valorizate în unul sau mai multe contexte culturale.” (*Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*) Revenind și completându-și teoria în 1999, Gardner subliniază faptul că inteligența umană este un „potențial bio-psihologic de a prelucra informația, care poate fi activat pentru rezolvarea de probleme și crearea de produse prețuite de cel puțin o cultură.” (*Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*)

Conform TIM fiecare individ posedă cel puțin nouă inteligențe diferite, exprimate prin moduri variate de învățare și modalități particulare de exprimare a achizițiilor dobândite. Fiecare om reprezintă o combinație unică de dezvoltare și manifestare a acestor abilități. Din acest motiv, cadrele didactice pot să ia în considerație aceste diferențe la elevii lor și să opteze pentru tratarea diferențiată a acestora în procesul

de predare-învățare-evaluare. De modul cum aceste potențialități latente ale elevilor sunt stimulate, depind dezvoltarea și manifestarea lor expresivă. Lipsa de stimulare poate duce la scăderea șanselor de dezvoltare a unui anumit tip de inteligență, datorită faptului că zonele cerebrale corespunzătoare rămân nefolosite, se dezactivează, conducând la reducerea abilităților specifice de învățare. Garner atrage atenția asupra faptului că aceste inteligențe sunt potențialități biologice care se dezvoltă mai mult sau mai puțin în funcție de oportunitățile întâlnite și de motivația individuală, la orice vârstă. Folosind strategiile interactive de predare, învățare și evaluare educatorii pot să propună elevilor alternative metodologice centrate pe stimularea diferitelor tipuri de inteligențe dominante, asigurând tratarea diferențiată a acestora în procesul instructiv-educativ. Plecând de la premisa că performanțele în învățare depind de motivație și de gradul de stimulare în activitate, elevilor trebuie să le oferim o gamă variată de experiențe printre care să se regăsească și cele menite să le asigure o învățare eficientă, corespunzătoare inteligenței sau inteligențelor dominante.

În teoria sa, Gardner specifică opt **criterii de existență** pentru o inteligență:

- ✓ Inteligențele au localizare pe creier. În cazul producerii unei leziuni cerebrale se poate constata deteriorarea abilităților cognitive specifice tipului de inteligență localizat în acea zonă.
- ✓ Sunt observabile în forme izolate, la savanți, la „copii minune”, la persoane autiste care manifestă diferențe mari între nivelul propriilor abilități.
- ✓ Au o operație sau un set de operații cheie identificabile, care le activează. De exemplu, o melodie poate reactiva abilitățile muzicale.
- ✓ Au o istorie de dezvoltare distinctă și se exprimă prin performanțe;
- ✓ Au o istorie a evoluției, putându-se identifica originea fiecăreia;
- ✓ Pot fi identificate prin sarcini de lucru/experimente psihologice;
- ✓ Pot fi identificate prin cercetări psihometrice;
- ✓ Sunt susceptibile de a se codifica în sisteme de simboluri (gesturi, forme de artă, cuvinte etc.);

Iată care sunt cele nouă tipuri de inteligențe multiple descrise de H. Gardner:

1. Inteligența verbală/lingvistică

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență au darul cuvintelor și se caracterizează prin abilitatea de a folosi efectiv limba pentru a se exprima retoric, poetic, pentru a-și aminti informațiile. Manifestă plăcerea de a citi, a scrie, a vorbi, sunt atenți la folosirea limbajului și sensibili la sensurile, structurile și funcțiile cuvintelor. Pot fi: jurnaliști, poeți, avocați, profesori, scriitori, moderator T.V., oratori etc.

2. Inteligența logico-matematică

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență au darul numerelor și al logicii și se caracterizează prin capacitatea de a analiza logic problemele, de a realiza operații matematice, de a investiga științific sarcinile, capacitatea de a utiliza raționamente inductive și deductive, de a rezolva probleme abstracte, de a înțelege

relațiile complexe dintre concepte, idei și lucruri, capacitatea de a opera cu modele, categorii și relații, de a grupa și ordona date, precum și de a le interpreta. Sunt cei ce manifestă o gândire logică și critică, sunt ordonați și exacti în datele pe care le oferă sau le solicită de la alții. Pot fi: matematicieni, contabili, oameni de știință, programatori etc.

3. Inteligența vizuală/spațială

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență au darul imaginilor, percepând deosebită acuitate culorile, liniile, formele, spațiul și relațiile dintre aceste elemente. Sunt oamenii care înțeleg cel mai bine lumea prin intermediul vizualizării și orientării spațiale. Ei gândesc în imagini și au darul de a percepe cu acuratețe lumea vizuală și capacitatea de a gândi tridimensional. Pot fi: pictori, arhitecți, fotografi, artiști, piloți, ingineri mecanici, sculptori, grădinari, cartografi, proiectanți, graficieni etc.

4. Inteligența muzicală/ritmică

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență posedă darul, aptitudinile și talentul musical. Au capacitatea de a produce și de a aprecia muzica, ritmul, înălțimea sunetului și a timbrului. Sunt persoanele care înțeleg cel mai bine lumea prin ritmuri și melodii, apreciind formele de expresivitate muzicală. Se manifestă prin „capacitatea de a percepe (în calitate de meloman), de a discrimina (în calitate de critic muzical), de a transforma (în calitate de compozitor), și de a exprima (în calitate de interpret) formele muzicale” (Armstrong, 2000). Sunt muzicieni, cântăreți, compozitori, poeți, pianiști.

5. Inteligența corporală/kinestezică

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență au darul coordonării motrice și o bună sensibilitate tactilă. Simt nevoia să se afle mereu în mișcare și reacționează fizic la tot ce-i înconjoară. Posedă capacitatea de a controla și interpreta foarte ușor mișcările corpului, de a manevra obiectele, realizând coordonarea (armonia) dintre trup și spirit. sunt foarte îndemânatici și folosesc corpul în moduri sugestive și complexe. Ei sunt atleți, meștesugari, mecanici, chirurghi, dansatori, sculptori, tâmplari, sportivi, actori etc.

6. Inteligența socială, interpersonală

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență au darul empatic și al relaționării, interacționând eficient cu ceilalți. Sunt persoanele care crează și mențin sinergia grupului, motivând membrii acestuia să acționeze în vederea atingerii scopului comun. Dispun de capacitatea de a sesiza, aprecia și înțelege stările, intențiile, motivațiile, dorințele celorlalți, mediază cu succes conflictele, demonstrează calități de lider și participă la activități colective. Pot fi profesori, directori, politicieni, consilieri, polițiști, lideri etc.

6. Inteligența intrapersonală

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență au darul autorefecției, al metacogniției și capacitatea de autocunoaștere și autoapreciere corectă a propriilor sentimente, motivații, temeri. Le place să lucreze

singuri și știu foarte bine să se auto-motiveze. Sunt auto-comprehensivi, introspectivi, contemplativi, independenți, plini de voință. Sunt teologi, întreprinzători etc.

7. Inteligența naturalistă

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență au darul naturii, iubesc și înțeleg natura, flora, fauna, frumusețile pământului. Ei recunosc și clasifică diferite specii și rase, cresc, colecționează plante și animale și apără interesele acestora. De asemenea, sunt preocupați de speciile pe cale de dispariție. Pot fi astronomi, biologi, ecologi, fermieri etc.

9. Inteligența existențială

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență au darul de a reflecta, de a filozofa, sensibilitatea și capacitatea de a pune întrebări profunde despre existența umană, sensul vieții, de ce suntem pe pământ, cum am ajuns aici, ce misiune avem, de ce murim, ce este fericirea, cât de mare este Universul? Sunt filozofi, gânditori, analiști etc.

Inteligența existențială este pe jumătate luată în considerație de Gardner, datorită faptului că nu a reușit să-i determine zona cerebrală corespunzătoare și responsabilă de activarea ei.

Cum poate fi aplicată teoria inteligențelor multiple în activitatea didactică?

- **Întrebarea** de la care trebuie să plecăm este următoarea:

Cum poate fi transpusă didactic această informație/idee/temă/noțiune/teorie/abilitate din programa școlară pentru a dezvolta inteligențele multiple la elevi?

- **Răspunsul:**

Printr-o varietate de activități și căi/metode/tehnici menite să stimuleze cât mai multe potențialități/aptitudini individuale ale elevilor?

Trebuie precizat faptul că niciun program didactic nu poate să stimuleze în egală măsură toate cele nouă inteligențe multiple și nici nu este necesar ca toate să fie cuprinse într-o singură lecție. Predarea în spiritul stimulării inteligențelor multiple nu schimbă radical modul în care profesorii predau în mod natural. În *predare, învățare, evaluare* trebuie căutate căile prin care se poate relaționa cu: *cuvintele, numerele sau logica, imaginile, muzica, introspecția, experiența fizică, experiența socială, experiența în natură*. Este poate nevoie de accentuarea sau adăugarea unor strategii de predare-învățare-evaluare complementare care să solicite mai mult manifestarea *interactivă* a elevului. Aceste strategii sunt menite să stimuleze reflecția și implicarea în procesul cunoașterii. O rețetă general valabilă nu există însă, cadrele didactice care doresc să predea în spiritul teoriei inteligențelor multiple pot să urmeze acești pași:

1. Un prim pas care trebuie făcut este **cunoașterea și identificarea capacităților/abilităților elevilor** care le permit acestora să se remarcă și care sunt proprii unui tip de inteligență dominant.

Acest lucru se poate realiza prin:

- realizarea de portofolii de observație a elevilor în timpul orelor, dar și în afara lor;
- stimularea elevilor pentru a-și exprima interesele;
- crearea de jurnale reflexive în care elevii să-și noteze propriile reflecții, obiective, punctele tari, punctele slabe, domeniile despre care ar dori să afle mai multe date, informații, modalitățile prin care ar dori să învețe;
- oferirea de ocazii/activități în care să-și demonstreze abilitățile;
- programarea unor teste de autoevaluare a cunoștințelor și abilităților, în scopul dezvoltării capacității de reflecție asupra propriilor progrese înregistrate și a conștientizării lacunelor și a beneficiilor;
- chestionarea elevilor;

Reamintim faptul că toți oamenii posedă într-o combinație unică cele nouă inteligențe, într-un mod mai mult sau mai puțin evident. Majoritatea oamenilor au însă dezvoltate una, două sau chiar trei inteligențe.

2. Al doilea pas: **familiarizarea** elevilor cu teoria inteligențelor multiple. Elevilor trebuie să le explicăm în ce constă această teorie și care este specificul fiecărei inteligențe, cum poate fi ea descoperită/recunoscută și dezvoltată. Predarea în spiritul teoriei inteligențelor multiple se realizează treptat, în fiecare zi adăugând câte un element nou, menit să trezească interesele elevilor și să le descopere talentele. De asemenea, elevii pot fi stimulați periodic să expună felul în care și-au manifestat inteligențele în activități formale, nonformale sau informale. Acest lucru îi ajută să conștientizeze mai mult profilul psihologic personal, precum și pe cel al colegilor. O altă modalitate de familiarizare a elevilor cu teoria inteligențelor multiple o constituie invitarea în cadrul orelor, a unei personalități publice care s-a făcut remarcată dovedind prezența pregnantă a unor abilități specifice unei inteligențe: scriitori, artiști, arhitecți, muzicieni, ingineri, arheologi etc.

3. Al treilea pas: elevii trebuie **să devină conștienți** de propriile potențialități/capacități, de combinația de inteligențe multiple;

4. Al patrulea pas: elevii trebuie să dorească/să fie **motivați** să lucreze pentru a-și dezvolta inteligențele multiple;

5. Al cincilea pas: cadrul didactic trebuie să ofere **cadrul/ocaziile/opportunități** în care elevii să-și poată manifesta și dezvolta inteligențele multiple. Elevii trebuie învățați să gândească ca un om de știință, ca un matematician, artist, istoric etc.

În scopul proiectării unei lecții care să aibă la baza T.I.M., cadrul didactic poate mai întâi să-și raspundă la următoarele întrebări:

1. Ce obiective operaționale urmăresc să atingă elevii? (cognitive, afective, psihomotorii)
2. De ce este important pentru elevi să studieze această temă? (utilitatea și aplicabilitatea conținuturilor)
3. Ce date au elevii despre tema pe care o propun? (cunoștințe anterioare, priceperi, deprinderi, abilități)
4. Cum pot să-i mobilizez pe elevi să participe activ la această lecție? (menținerea interesului și concentrarea atenției prin:
  - poezie, ghicitoare, anecdotă, întâmplare – pentru a stimula inteligența lingvistică;
  - planșe, scheme, hărți – pentru a stimula inteligența spațială;
  - joc didactic, studii de caz, probleme logice – pentru a stimula inteligența logico-matematică;
  - metode interactive – pentru a stimula inteligența socială;
  - chestionarul individual, autorefecție, jurnalul reflexiv – pentru a stimula inteligența intrapersonală;
  - muzică, cântec, melodie – pentru a stimula inteligența muzicală;
  - mimă, pantomimă – pentru a stimula inteligența kinestezică;
  - probleme existențiale, situații critice – pentru a stimula inteligența existențială;
5. Ce legături pot stabili între tema pe care o predau și T.I.M.? Mai precis:
  - Cum pot să folosesc cuvântul scris sau vorbit?
  - Cum pot evoca sentimente și amintiri personale?
  - Cum pot motiva elevii să coopereze în învățare?
  - Cum pot aduce natura în oră?
  - Cum pot mișca trupul și mâinile elevilor?
  - Cum pot folosi sunetul, muzica și ritmul în lecție?
  - Cum pot să introduc calculele, logica, numerele, gândirea critică?
  - Cum pot să folosesc materiale vizualele sau culoarea în oră
6. Cum îi fac pe elevi conștienți de progresele înregistrate?
7. Prin ce modalități vor demonstra elevii progresele personale (în termeni de cunoștințe, abilități)?
8. Cum voi continua să stimulez învățarea viitoare? (programe îmbunătățite de progres sau de compensare)

T.I.M.

Pentru a veni în sprijinul cadrelor didactice care doresc îmbunătățirea actului didactic, propunem în tabelul următor câteva sugestii pentru stimularea abilităților specifice fiecărui tip de inteligență. Cunoscând la ce se pricepe cel mai bine elevul, ce îi place să facă, cum învață mai bine și prin ce modalități poate fi stimulat, profesorul poate propune metode și tehnici adecvate de lucru. Rezultatele așteptate nu vor întârzia să apară, cu mai puțin efort și însoțite de plăcerea de a învăța a educatului.

Predarea în consonanță cu punctele forte ale elevului înseamnă de fapt cunoașterea acestora de către cadrul didactic și adaptarea strategiilor didactice la particularitățile celor cu care lucrează.

Învățarea în concordanță cu punctele forte ale elevilor presupune conștientizarea de către aceștia a propriilor aptitudini, talente, abilități și folosirea lor pentru a compensa lipsa altora sau prezența lor mai puțin manifestă. T.I.M. promovează existența căilor variate de învățare: prin cuvânt scris sau oral, dar și prin muzică, prin desen, ori prin mișcare.

Tabel nr. 1: Aplicarea T.I.M. în clasă

TIPUL DE INTELIGENȚĂ	LA CE SE PRICEPE CEL MAI BINE?	CE ÎI PLACE SĂ FACĂ?	CUM ÎNVAȚĂ MAI BINE?	PRIN CE ACTIVITĂȚI POATE FI STIMULAT?	METODE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE
1. VERBAL/ LINGVISTICĂ	<ul style="list-style-type: none"> - a citi, - a scrie, - a povesti, - a memora, - a convinge, - a gândi în cuvinte 	<ul style="list-style-type: none"> - să discute; - să dezbată; - să argumenteze; - să asocieze cuvintele; - să rezolve integrale, rebusuri; - să creze versuri, metafore, bancuri, - să dea porecle colegilor, 	<ul style="list-style-type: none"> - citind, auzind, - luând notițe, - spunând, - asociind cuvintele; 	<ul style="list-style-type: none"> - realizare de compuneri, poezii, eseuri, reportaje, recenzii interviuri, anchete, rezumate, articole, - realizare de fișe de studiu, - crearea de figuri de stil, ghicitori, povestioare, - dramatizări, 	<ul style="list-style-type: none"> - metode de comunicare orală și scrisă (povestirea, descrierea, explicația, expunerea cu oponent, prelegerea, conferința, conversația euristică, discuția colectivă, dezbateră, problematizarea, studiul de text); - metoda dramatizării; - metode interactive (predarea-învățarea reciprocă, jigsaw, pălărilă gânditoare, brainstorming, explozia stelară); - portofoliul, jurnalul reflexiv, tehnica 3-2-1, metoda R.A.I.
2. LOGICĂ/ MATEMATICĂ	<ul style="list-style-type: none"> - a rezolva probleme rapid, - a argumenta logic, - a gândi abstract, rațional, 	<ul style="list-style-type: none"> - să experimenteze, - să rezolve probleme, - să folosească numerele și formulele, - să mențină ordinea, 	<ul style="list-style-type: none"> - clasificând, categorisind, - gândind abstract, - logic, rațional, - critic, făcând conexiuni, - după reguli clare, 	<ul style="list-style-type: none"> - rezolvare de probleme, - crearea de conexiuni logice între concepte, - extragerea esențialului dintr-un text, 	<ul style="list-style-type: none"> - metode algoritmice, - instruirea programată, - I.A.C.; - metode de explorare a realității (experimentul, demonstrația); - metode bazate pe acțiune reală sau simulată (exercițiul, studiul de caz, jocul didactic); - hărțile conceptuale;

	- a analiza critic	- să creeze reguli, raționamente	- urmând instrucțiunile date pas cu pas; - folosind analogii, comparații, deducții;	- organizarea materialului de studiu, - crearea de argumentații bazate pe raționamente; - să compare pentru a stabili similitudini și diferențe;	
3. VIZUALĂ/ SPAȚIALĂ	- se orientează bine în spațiu, - observă detaliile, - reține cu exactitate figurile, imaginile; - vizualizează ușor;	- să deseneze, - să coloreze; - să construiască; - să modeleze; - să demonteze; - să monteze; - să rezolve puzzle,	- cu ajutorul imaginilor, culorilor, vizualizând, desenând; - subliniază cu diferite culori ideile principale dintr-un text;	- transpunerea în desene, pictură a textului citit; - crearea de hărți, machete, figuri tridimensionale scheme;	- metode de explorare directă și indirectă a realității (observația, demonstrația, modelarea) - metode bazate pe acțiune reală sau simulată (lucrările practice, aplicațiile tehnice, simularea); - hărți conceptuale; - portofolii cu imagini, picturi, desene, fotografii, reprezentări grafice, înregistrări video; - tehnica lotus; - metoda piramidei; - diagrama cauzelor și a efectului; vizionarea de diapozitive, filme didactice;
4.CORPORALĂ/ KINESTEZICĂ	- a dansa, - a-și coordona mișcărilor, - a-și exprima ideile și sentimentele într-un mod plastic	- să se miște; - să atingă; - să mânuiască - să manevreze - să danseze - să folosească limbajul corpului, mimica și gestică	- cu ajutorul analizatorilor tactilo-kinestezici - prin implicare directă	- de manipulare a obiectelor - de mișcare coordonată (bătăi din palme, tropăit) - euristică	- metode de explorare directă și indirectă a realității (observația, experimentul, demonstrația, modelarea); - metode bazate pe acțiune reală sau simulată (activități practice, aplicațiile tehnice, studiul de caz, simulare); - pantomimă, dramatizare; - jocuri de rol; - activități fizice;
5. MUZICALĂ/ RITMICĂ	- a cânta, - a memora diverse melodii și ritmuri, - a produce diferite sunete, -a crea muzică	- să cânte, să compună muzică, - să cânte la un instrument - să asculte muzică	- cu ajutorul ritmurilor muzicale, a sunetelor - ascultând muzică - cântând	- activități care folosesc ritmuri, sunete, melodii, instrumente muzicale (flautul, chitara, pianul, ocarina, xilofonul, tamburina etc.) - producere de sunete,	- transpunerea unui text pe note muzicale; - dramatizarea; - portofoliile muzicale; - folosirea de înregistrări audio - folosirea instrumentelor muzicale și de percucie; - concerte, spectacole;

6. SOCIALĂ/ INTERPERSONALĂ	- a colabora, - a negocia, - a comunica cu ceilalți, - - a-i înțelege empatic, - a rezolva conflictele	- să colaboreze, - să aibe prietenii, - să ajute pe ceilalți, - să cunoască noi oameni,	- în grup, echipe, perechi, - stabilind relații, - oferind și primind ajutor	- de colaborare în rezolvarea sarcinilor de lucru, - de sprijin reciproc	- metode interactive de grup (predarea-învățarea reciprocă, jigsaw, pălărele gânditoare, brainstorming, schimbă perechea, philips 6/6, frisco, proiectul colectiv, portofoliile de grup etc.); - metode de comunicare (conversația, discuția colectivă, dezbateră, povestirea, explicația, descrierea, expunerea cu oponent, problematizarea etc.); - jocul de rol, studiul de caz;
7. INTRAPERSONALĂ	- a se autocunoaște și autoevalua, - a-și exprima propriile sentimente	- autorefecție, - stabilirea de obiective personale,	- să lucreze singur, în ritm propriu - să-și aleagă sarcinile	- activități individuale, - tratare diferențiată, - sarcini pe măsură	- muncă independentă; - crearea de jurnale reflexive personale, eseuri; - portofolii individuale;
8. NATURALISTĂ	- a înțelege natura, flora, fauna - e preocupat de problemele ecologice	- să stea în aer liber, - să crească animale, - să colecționeze plante, animale,	- să observe realitatea - să culeagă date,	- activități în clasă sau pe teren de sudiere a plantelor și animalelor (vii sau mulaje)	- metode bazate pe acțiune reală sau simulată (activități practice, aplicațiile tehnice, studiul de caz, simulare); - metode de explorare directă a realității (observații, experimentul, demonstrația, excursii, expediții, vizite de studiu); - proiectul de cercetare, studiul de caz, portofolii;

CHESTIONAR (după Lucia Gliga (coord.), 2001)

Rețineți cifra din paranteza din dreptul propoziției care vi se potrivește:

1. Aud cuvintele în minte înainte de a le citi, rosti sau scrie (1)
2. Oamenii vin la mine să ceară sfaturi, atât la locul de muncă cât și acasă (6)
3. Petrec timp în mod regulat meditănd, reflectând și gândindu-mă la problemele importante ale vieții (7)
4. Îmi place să fiu înconjurat de plante (8)
5. Când am o problemă caut ajutorul altcuiva mai degrabă decât să încerc s-o rezolv singur (6)
6. Prefer cărțile/periodicele cu ilustrații multe (3)
7. Am o voce plăcută (5)
8. Prefer sporturile de echipă celor care se practică individual (6)

9. Trebuie să exersezi pentru a-mi forma o deprindere; nu ajunge doar să citesc sau să urmăresc o demonstrație (4)
10. Aud întotdeauna o notă falsă (5)
11. Mă simt mai bine când lucrurile sunt măsurate, clasificate, analizate, cuantificate (2)
12. Adesea mă joc cu animalele (8)
13. Cred că am o coordonare motrică bună (4)
14. Adesea bat ritmul sau fredonez când lucrez sau învăț ceva nou (5)
15. Cărțile sunt foarte importante pentru mine (1)
16. Am participat la sesiuni și seminarii de consiliere și dezvoltare personală ca să aflu mai multe despre mine însumi/însămi (7)
17. Când închid ochii, văd adesea imagini clare (3)
18. Am cel puțin trei prieteni apropiați (6)
19. Rețin mai mult de la radio sau ascultând o casetă audio decât de la TV sau din filme (1)
20. Îmi place să găsesc erori de logică în ceea ce spun sau fac ceilalți (2)
21. Țin un jurnal în care consemnez evenimentele din viața mea interioară (7)
22. Îmi plac jocurile ca Scrabble, anagramele etc. (1)
23. Știu multe melodii (5)
24. Sunt patron sau cel puțin m-am gândit serios să încep o afacere proprie (7)
25. Prefer să-mi petrec serile cu prietenii decât să stau acasă singur (6)
26. Pot să-mi imaginez ușor cum ar arăta ceva văzut de sus (3)
27. Dacă aud o melodie o dată sau de două ori, pot s-o reproduce cu acuratețe (5)
28. Fac experimente cu plante și animale (8)
29. Fac sport/activități fizice în mod regulat (4)
30. Îmi place să mă distrez, pe mine și pe alții, cu rime sau jocuri de cuvinte (1)
31. Mă consider lider (sau alții mi-au spus că sunt lider) (6)
32. Sunt sensibil la culori (3)
33. Mi-e greu să stau nemișcat mai mult timp (4)
34. Pot să socotesc în minte cu ușurință (2)
35. Când lucrez îmi place să categorisesc lucrurile după importanța lor (2)
36. Consider că am voință puternică și că sunt independent(ă) (7)
37. Matematica și științele au fost materiile mele preferate în școală (2)
38. Pot să țin ritmul cu un instrument de percuție simplu când se cântă un cântec (5)

39. Folosesc frecvent un aparat de fotografiat sau o cameră video pentru a înregistra ceea ce văd în jur (3)
40. Ceilalți îmi cer câteodată să explic sensul cuvintelor pe care le folosesc când scriu sau când vorbesc (1)
41. Îmi place să port haine din materiale naturale (8)
42. Sunt realist în privința punctelor mele tari și slabe (datorită feedback-ului primit din diverse surse (7)
43. Cele mai multe idei îmi vin când mă plimb, fac jogging sau desfășor o activitate fizică (4)
44. Îmi place să mă joc cu jocuri de puzzle, labirint și alte jocuri vizuale (3)
45. Prefer să joc Monopoly sau bridge decât să joc jocuri video, să fac pasențe sau să joc alte jocuri de unul singur (7)
46. Ascult frecvent muzică la radio, casetofon etc. (5)
47. Visez mult noaptea (3)
48. Ca elev, am învățat mai ușor la engleză, științele sociale și istorie decât la matematică și științe (1)
49. Prefer să petrec un week-end singur la o cabană în pădure decât într-o stațiune modernă cu multă lume în jur (7)
50. Îmi place să cos, să țes, să cioplesc, să fac tâmplărie sau alte activități manuale (4)
51. Câteodată mă surprind mergând pe stradă fredonând (5)
52. Mă orientez ușor în locuri necunoscute (3)
53. Când conduc pe autostradă sunt mai atent la ce scrie pe panouri decât la peisaj (1)
54. Mă simt bine în pădure (8)
55. Îmi place să joc jocuri care necesită gândire logică (2)
56. Îmi place să-i învăț pe alții (indivizi sau grupuri) ceea ce știu eu ce fac (6)
57. Simt nevoia să ating obiectele pentru a afla mai multe despre ele (4)
58. Îmi place să desenez sau să măzgălesc (3)
59. Îmi place să mă implic în activități legate de munca mea, biserică sau comunitate, care presupun prezența unui număr mare de oameni (6)
60. Cunosc multe specii de plante și animale (8)
61. Pot să răspund la atacuri cu argumente (7)
62. Cânt la un instrument muzical (5)
63. Îmi place să fac mici experimente (ex. "Ce-ar fi dacă aș dubla cantitatea de apă pe care o torn la rădăcina trandafirului în fiecare săptămână?") (2)

64. Weekend-ul ideal este o ieșire în natură (8)
  65. La școală, geometria mi s-a părut mai ușoară decât algebra (3)
  66. Minte mea caută structuri, regularități, secvențe logice în jur (2)
  67. Recent am scris ceva ce m-a făcut să mă simt mândru sau a fost apreciat de ceilalți (1)
  68. Mă simt bine în mijlocul mulțimii (6)
  69. Cred că aproape orice are o explicație rațională (2)
  70. Prefer să-mi petrec timpul liber în natură (4)
  71. Mă interesează progresele din știință (2)
  72. Sunt foarte bun bucătar (4)
  73. Folosesc frecvent gesturi sau alte forme de limbaj corporal când vorbesc cu alții (4)
  74. Viața mea ar fi mai săracă dacă n-ar fi muzica (5)
  75. Uneori gândesc în concepte clare, abstracte, pe care nu le formulez în cuvinte sau în imagini (2)
  76. Conversația mea face apel frecvent la lucruri pe care le-am citit sau le-am auzit (1)
  77. Am câteva scopuri importante în viață, la care mă gândesc în mod regulat (7)
  78. În locuința mea am cel puțin o floare (8)
  79. Îmi plac "Montagne russe" și alte experiențe fizice asemănătoare (4)
  80. Am mulți prieteni (6)
- În final, însumați de câte ori aveți fiecare număr și treceți cifra în dreptul numărului corespunzător:
- 1____; 2____; 3____; 4____; 5____; 6____; 7____; 8____;
- Scorurile cele mai ridicate indică inteligențele d-voastră predominante.

Inteligențele au fost numerotate astfel:

- 1. Inteligența verbală/lingvistică**
- 2. Inteligența logico-matematică**
- 3. Inteligența vizuală/spațială**
- 4. Inteligența corporală/kinestezică**
- 5. Inteligența muzicală/ritmică**
- 6. Inteligența socială, interpersonală**
- 7. Inteligența intrapersonală**
- 8. Inteligența naturalistă**

Bibliografie:

Oprea Crenguta Lăcrămioara, *Strategii didactice interactive – repere teoretice și practice*, București: Editura Didactică și Pedagogică, ediția a IV-a, 2009;

